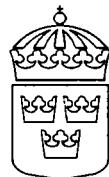

Socialförsäkringsutskottets
betänkande
1989/90:SfU25
Förläggningskostnader m.m.

1989/90
SfU25

TIONDE HUVUDTITELN

Sammanfattning

I betänkandet behandlas anslaget till Förläggningskostnader för budgetåret 1990/91 samt motioner som rör förläggningsorganisationen. Bl.a. behandlas motioner om asylsökandes rätt till hälso- och sjukvård samt om rätt för dem att förvärvsarbeta. Utskottet tillstyrker regeringens begäran om medelsanvisning och avstyrker samtliga motioner.

Till betänkandet har fogats 13 reservationer.

Propositionerna

Proposition 1989/90:100

Regeringen (arbetsmarknadsdepartementet) har i proposition 1989/90:100 bil. 12 under litt. E Invandring m.m. föreslagit riksdagen att till Förläggningskostnader för budgetåret 1990/91 anvisa ett förslagsanslag på 1 515 032 000 kr.

Proposition 1989/90:150

Regeringen (arbetsmarknadsdepartementet) har i proposition 1989/90:150 bil. 5 under litt. E Invandring m.m. föreslagit riksdagen att till förslagsanslaget Förläggningskostnader för budgetåret 1990/91 anvisa 2 374 968 000 kr. utöver vad som föreslagits i prop. 1989/90:100 bil. 12.

Motioner

Motion väckt med anledning av regeringens skrivelse
1989/90:68 om invandrar- och flyktingpolitiken

1989/90:Sf37 av Ragnhild Pohanka och Eva Goës (båda mp) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om asylsökandes möjligheter till arbete.

Motion väckt med anledning av proposition
1989/90:86 om åtgärder mot etnisk diskriminering
m.m.

1989/90:Sf51 av Ragnhild Pohanka och Eva Goës (båda mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående asylsökandes rätt till arbete.

Motioner väckta med anledning av proposition
1989/90:105 om samordnat flyktingmottagande och
nytt system för ersättning till kommunerna, m.m.

1989/90:Sf59 av Ragnhild Pohanka m.fl. (mp) vari yrkas

2. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående arbetstillstånd för asylsökande.

1989/90:Sf60 av Maria Leissner m.fl. (fp) vari yrkas

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ensamman flyktingbarn.

Motioner väckta med anledning av proposition
1989/90:150

1989/90:Sf74 av Gullan Lindblad m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en översyn av antalet tillfälliga platser inom SIV:s organisation till förmån för fasta platser,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av särskilt väl skickade upphandlare till SIV för att minska kostnaderna per förlägningsplats,

3. att riksdagen beslutar öka antalet kvotflyktingar från nuvarande 1 250 till 2 000 för budgetåret 1990/91 i enlighet med vad som i motionen anförts.

1989/90:Sf75 av Börje Hörnlund m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen med avslag på prop. 1989/90:150 i denna del beslutar till förslagsanslaget Förlägningskostnader för budgetåret anvisa 1 900 000 000 kr. utöver vad som föreslagits i prop. 1989/90:100, bil. 12, i enlighet med vad som anförs i motionen.

1989/90:Sf604 av Ingrid Ronne-Björkqvist och Carl-Johan Wilson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om asylsökandes möjlighet att få arbete.

1989/90:Sf605 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetstillstånd för asylsökande.

1989/90:Sf610 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barn på flyktingförläggningar,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillgång till barnpsykiatriska team vid flyktingförläggningar,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om psykiatriska team i varje sjukvårdsregion,

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om asylsökande barns rätt till barnhälsovård,

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ensamma flyktingbarn,

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheterna att tillåta arbete under beredskapsliknande former under asylsökandes väntetid,

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbättringar för handikappade asylsökande,

28. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om information i samband med mottagandet.

1989/90:Sf615 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att invandrarverket bör övervaka behandlingen av flyktingarna på våra svenska förläggningar.

1989/90:Sf618 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de asylsökande som finns i landet skall ha rätt till allmän sjukvård,

12. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag om särskilt bidrag till landstingen för vård av flyktingarnas psykiska och psykosomatiska sjukdomar.

1989/90:Sf620 av Kristina Svensson och Bo Finnkvist (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att även regionalpolitiska skäl skall beaktas vid lokalisering av flyktingförläggningar.

1989/90:Sf626 av Hans Göran Franck m.fl. (s) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att frågan om temporära arbetstillstånd för asylsökande snabbtreds och förslag därom framläggs av regeringen till riksdagen i enlighet med vad som i motionen anförts.

1989/90:Sf628 av Eva Goës m.fl. (mp) vari yrkas

1989/90:SfU25

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om flera fasta flyktingförläggningar.

1989/90:Sf640 av Sonja Rembo (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sådana förändringar i utlänningsförordningen att flykting kan erhålla temporärt arbetstillstånd under den tid utredning om uppehållstillstånd pågår.

1989/90:Sf644 av Sigge Godin m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 1 519 032 000 kr. på anslaget E 2. Förläggningskostnader.

1989/90:So260 av Sten Svensson m.fl. (m) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hjälp och stöd till handikappade flyktingar.

Utskottet

E 2. Förläggningskostnader

Från anslaget finansieras *invandrarverkets förläggningsverksamhet*. Förläggningsverksamheten omfattar den fasta organisationen och de tillfälliga förläggningar som den fasta organisationen vid behov kan kompletteras med.

Den fasta förläggningsorganisationen omfattar dels fyra utredningsslussar, dels 18 asylförläggningar. Den är beräknad för en genomsnittlig beläggning av ca 4 600 personer. Inom utredningsslussarna finns ca 1 400 platser och inom asylförläggningarna ca 3 600 platser. Den 1 december 1989 fanns en extra utredningssluss och 40 tillfälliga förläggningar, av vilka hälften drevs direkt av invandrarverket.

Den 1 december 1989 vistades ca 8 800 asylsökande på utredningsslussar och annex till slussarna. Därutöver väntade ca 1 300 asylsökande på plats i sluss. Samtidigt vistades ca 14 800 personer på verkets förläggningar. Av de sammanlagt ca 23 600 personer som fanns på slussar och förläggningar hade ca 7 000 personer uppehålls- och arbetstillstånd klara och väntade endast på kommunplacering.

Den 31 december 1989 fanns sammanlagt ca 26 500 personer inom förläggningsorganisationen mot ca 13 600 vid ingången av budgetåret 1989/90. Vid utgången av mars månad 1990 vistades nästan 29 000 personer på förläggningar och slussar, och enligt invandrarverkets beräkningar kommer det vid utgången av detta budgetår att behövas över 31 000 förläggningsplatser, varav flera tusen för flyktingar som har fått sina tillstånd men ännu inte kunnat få kommunplacering.

I proposition 1989/90:100 bil. 12 (budgetpropositionen) föreslås för budgetåret 1990/91 att under anslaget för förläggningskostnader anvisas ett förslagsanslag på 1 515 032 000 kr. Därvid har medelsbehovet för

den fasta förläggningsorganisationen beräknats till 534 782 000 kr. och för den tillfälliga förläggningsorganisationen till 980 250 000 kr. Medelsbehovet är beräknat efter ett genomsnittligt behov av 12 250 förläggningsplatser — varav 4 600 inom den fasta förläggningsorganisationen och 7 650 inom den tillfälliga förläggningsorganisationen — och ett årligt antal asylsökande om ca 20 000 personer.

I proposition 1989/90:150 bil. 5 (kompletteringspropositionen) föreslås att under anslaget anvisas ytterligare 2 374 968 000 kr. avseende ökade kostnader för den tillfälliga förläggningsorganisationen. Dessa kostnader beräknas mot bakgrund av den redovisade utvecklingen av antalet asylsökande och flyktingar inom förläggningsverksamheten för att motsvara ett genomsnittligt behov av förläggningplatser under budgetåret 1990/91 om 29 000, varav 24 400 måste tillgodoses genom tillfälligt anordnade förläggningar. I propositionen bedöms att antalet asylsökande under budgetåret kommer att uppgå till minst 25 000 och att kommunerna kommer att kunna ta emot 21 000—24 000 flyktingar från förläggningarna under budgetåret. Vidare bedöms mottagningsmöjligheterna i kommunerna komma att förbättras under de närmast följande åren.

I motion Sf628 av Eva Goës m.fl. påpekar motionärerna att endast tre förläggningar av nitton i norra Sverige är fasta. De framhåller att förläggningarna i Kramfors och Kiruna fungerat mycket väl, och de begär (yrkande 1) att en översyn görs av befintliga förläggningar så att flera av dessa permanentas, eftersom långsiktig planering ger bättre resultat. Kristina Svensson och Bo Finnkvist framhåller i motion Sf620 de stora fördelarna med förläggningen för asylsökande i Lesjöfors och begär ett tillkännagivande om att även regionalpolitiska skäl skall beaktas vid lokalisering av flyktingförläggningar.

Gullan Lindblad m.fl. påpekar i motion Sf74 att kostnaden per förläggningsplats är väsentligt högre på de tillfälliga förläggningarna än på de fasta förläggningarna, och motionärerna begär att en översyn görs om att överföra ett antal tillfälliga platser inom organisationen till fasta platser (yrkande 1) och om behovet av särskilt väl skickade upphandlare hos invandrarverket för att stärka verkets upphandlingsorganisation (yrkande 2).

Förläggningsorganisationen beräknades som ovan framgår i budgetpropositionen efter en bedömning om ca 20 000 asylsökande under budgetåret 1990/91. I kompletteringspropositionen bedöms antalet komma att uppgå till minst 25 000. Den fasta förläggningsorganisationen, som utökades kraftigt i samband med invandrarverkets omorganisation år 1989, är beräknad med utgångspunkt i att flyktingar inte skall behöva stanna i förläggningar sedan de fått uppehållstillstånd mer än en kort tid. Det kan visserligen, som motionärerna anfört, med hänsyn till utvecklingen av antalet asylsökande och av antalet flyktingar som efter att ha fått tillstånd fortfarande måste vänta i förläggning på kommunplats finnas skäl att överväga huruvida flera fasta förläggningar bör inrättas och i så fall var. Utskottet anser dock, liksom vid sin behandling av liknande motioner i sitt av riksdagen godkända betänk-

ande 1988/89:SfU17, att frågan om vilka flyktingförläggningar som skall vara fasta bör avgöras av invandrarverket och avstyrker bifall till motionerna Sf74 yrkande 1, Sf620 och Sf628 yrkande 1.

Utskottet anser vidare att frågan om förstärkning av invandrarverkets kompetens på upphandlingsområdet också i första hand är en fråga för invandrarverket att bedöma. Ett eventuellt behov av resursförstärkning för detta ändamål får därefter anmälas till regeringen. Utskottet avstyrker bifall även till yrkande 2 i motion Sf74.

Inger Schörling m.fl. anför i motion Sf615 att de människor som väntar på asyl måste få en human behandling och begär ett tillkännagivande om att invandrarverket bör övervaka behandlingen av flyktingarna på våra svenska förläggningar (yrkande 13).

I invandrarverkets ansvar för mottagandet av organiserat uttagna flyktingar och asylsökande och för att driva eller ha huvudansvaret för förläggningar för mottagandet ingår ansvaret för hur asylsökande och flyktingar bemöts på förläggningarna. Enligt utskottets uppfattning finns ingen anledning till ett tillkännagivande på grund av motion Sf615 yrkande 13.

Börje Hörnlund m.fl. anför i motion Sf75 att asylsökande bör kunna ges *temporärt arbetsstillstånd* i avvaktan på beslut om uppehållstillstånd och att insatser för att en flykting skall få arbete bör vidtas omedelbart efter hans ankomst. Förslaget innebär enligt motionärerna att flyktingar i ökad utsträckning kan svara för sin egen försörjning på ett sätt som minskar behovet av statsmedel för att bestrida förläggningskostnaderna, och de begär därför att till anslaget anvisas ytterligare endast 1 900 000 000 kr. utöver vad som föreslagits i budgetpropositionen, dvs. nära 500 milj. kr. mindre än vad som föreslås i kompletteringspropositionen.

I ytterligare åtta motioner tas frågan upp om möjligheterna för asylsökande att förvärvsarbeta.

Carl Bildt m.fl. anför i motion Sf605 att flyktingar som under längre tid tvingas vänta på besked om asyl bör ha möjlighet att arbeta på förläggningar och också kunna få beredskapsarbete i offentlig regi. Motionärerna begär i yrkande 12 ett tillkännagivande om arbetstillstånd för asylsökande. Sonja Rembo framhåller i motion Sf640 utom problemen med påtvingad sysslöshet också konsekvenserna för den svenska opinionen av att asylsökande inte får arbeta och begär ett tillkännagivande om sådana förändringar i utlänningsförordningen att en asylsökande kan erhålla temporärt arbetstillstånd under den tid utredning om uppehållstillstånd pågår.

I motion Sf610 av Bengt Westerberg m.fl. framhålls också de negativa konsekvenserna både för flyktingen själv och för den svenska opinionen av att en asylsökande inte tillåts arbeta under väntetiden. Motionärerna begär i yrkande 24 ett tillkännagivande om möjligheterna att tillåta arbete under beredskapsliknande former under asylökandes väntetid. Ingrid Ronne-Björkqvist och Carl-Johan Wilson begär i

motion Sf604 ett tillkännagivande om att försöksverksamhet bör komma till stånd i Östbo-Västboregionen, där asylsökande får tillfälligt arbetstillstånd och företag möjlighet att tillfälligt anställa asylsökande.

Ragnhild Pohanka och Eva Goës begär i motion Sf37 (yrkande 5) och i motion Sf51 (yrkande 1) tillkännagivanden om att asylsökande bör ha möjlighet att arbeta under väntetiden. I motion Sf59 av Ragnhild Pohanka m.fl. framhålls att arbetstillstånd under väntan på asyl underlättar väntetiden, minskar bidragsberoendet och förbilligar flyktingmottagandet, och motionärerna begär i yrkande 2 att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående arbetstillstånd för asylsökande.

Även Hans Göran Franck m.fl. tar upp frågan i motion Sf626. Motionärerna begär att frågan om arbetstillstånd för asylsökande snabbutreds och att förslag därom läggs fram av regeringen (yrkande 5).

Som framgår av motionerna tillåter den svenska lagstiftningen inte personer utan uppehålls- och arbetstillstånd att ta arbete under den tid som myndigheterna behöver för att handlägga deras tillståndsärende. I regeringens skrivelse (skr. 1989/90:68) om invandrar- och flyktingpolitiken anges att regeringen inte har några planer på att ompröva denna ordning.

En arbetsgrupp med representanter från arbetsmarknadsdepartementet, utbildningsdepartementet, invandrarverket och arbetsmarknadsstyrelsen har undersökt hur man kan organisera en meningsfull verksamhet för asylsökande under den tid de vistas på förläggning och väntar på besked i fråga om arbets- och uppehållstillstånd. Arbetsgruppen redovisade i maj 1989 en idépromemoria Meningsfull verksamhet för asylsökande. I promemorian ges bl.a. exempel på hur meningsfull verksamhet i dag organiseras på många förläggningar.

Frågan om arbetstillstånd och om meningsfull sysselsättning för asylsökande har tidigare behandlats av riksdagen (se senast 1988/89:SfU19 och 22). Utskottet har därvid framhållit att man i första hand måste komma till rätta med de problem som uppkommer under väntetiden genom att hålla nere handläggningstiderna och vidhållit att arbetstillstånd bör beviljas först då beslut om uppehållstillstånd ges samt att en annan ordning kan befaras leda till en uppluckring av principen om den reglerade invandringen. Utskottet har också pekat på de svårigheter som förelegat att placera flyktingar och andra invandrare med uppehållstillstånd i arbetslivet och på behovet att i första hand satsa arbetsmarknadsresurser på dessa.

Utskottet vidhåller den redovisade inställningen och avstyrker bifall till motionerna Sf37 yrkande 5, Sf51 yrkande 1, Sf59 yrkande 2, Sf75 i denna del, Sf604, Sf605 yrkande 12, Sf610 yrkande 24, Sf626 yrkande 5 och Sf640.

Sigge Godin m.fl. begär i motion Sf644 yrkande 1 mot bakgrund av ett av utskottet tidigare behandlat yrkande om en ökning av *flyktingkvoten* att anslaget ökas med 4 milj. kr.

Gullan Lindblad m.fl. begär i motion Sf74 yrkande 3 att antalet kvotflyktingar för budgetåret 1990/91 ökas till 2 000. Kostnaden för en sådan åtgärd bör enligt motionärerna belasta anslaget Förläggningskostnader och rymmas inom det föreslagna anslaget.

Utskottet har i sitt den 26 april 1990 avgivna betänkande 1989/90:SfU17 avstyrkt yrkanden om att flyktingkvoten för närvarande skall ökas. Utskottet, som vill erinra om att den huvudsakliga kostnaden för kvotflyktingar belastar anslaget E 3 Överföring av flyktingar m.m., finner nu inte skäl till annan bedömning än den i det nämnda betänkandet redovisade utan avstyrker bifall till motion Sf74 yrkande 3.

Till följd av utskottets bedömning av frågan om flyktingkvoten avstyrks bifall till motion Sf644 yrkande 1. Utskottet har vidare ovan avstyrkt bifall till motionsyrkanden om asylsökandes möjligheter att förvärvsarbeta. Till följd härav avstyrks bifall också till motion Sf75 i denna del. Utskottet har inte heller i övrigt någon invändning mot regeringens anslagsberäkning utan tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning.

I motion Sf610 av Bengt Westerberg m.fl. begärs (yrkande 28) ett tillkännagivande om behovet av information i samband med mottagandet och svenskundervisningen om de oskrivna lagarna och normerna för beteende och umgänge.

Alla vuxna asylsökande har under sin vistelsetid på förläggning möjlighet att under 20 studietimmar per vecka delta i undervisning i svenska och samhällsorientering. Målen för svenskundervisningen för invandrare fastställdes av riksdagen under 1984/85 års riksmöte (prop. 1983/84:199, UbU 1984/85:6, rskr. 77) enligt följande:

Sfi-utbildningen har till syfte att ge invandrarna sådana kunskaper i svenska språket samt om det svenska samhället och arbetslivet att invandrarna kan ta vara på sina rättigheter och påverka sin situation samt fullgöra de krav och skyldigheter som det dagliga livet bjuder. Undervisningen skall vidare bidra till att invandrarens ställning på t.ex. arbetsmarknaden stärks, att invandraren kan medverka i det kulturella, sociala, fackliga och politiska livet samt genomgå utbildning inom det reguljära vuxenutbildningssystemet i form av allmän grundutbildning och yrkesutbildning.

Målen har bekräftats i samband med behandlingen av proposition 1989/90:102 om reformerad svenskundervisning för vuxna invandrare (UbU27) och utskottet anser att de väl motsvarar de krav som bör gälla. I likhet med motionärerna anser utskottet det vara viktigt för den som anländer till Sverige som asylsökande eller flykting att så snart som möjligt lära sig att tolka beteenden och handlingsmönster i det svenska samhället och att i övrigt känna till även oskrivna regler och normer. Utskottet har emellertid svårt att se att undervisning i detta avseende skall kunna ske på något formaliserat sätt utanför svensk- och samhällsundervisningen för nyanlända asylsökande. Ut-

skottet utgår emellertid från att invandrarverket är medvetet om det påtalade behovet och att personalen på slussar och förläggningar tar till vara de tillfällen som ges att på lämpligt sätt lämna information.

Med det anförda anser utskottet motion Sf610 yrkande 28 besvarad.

I flera motioner tas upp frågor om *sociala och medicinska förhållanden på förläggningarna*.

Bengt Westerberg m.fl. anför i motion Sf610 att det är angeläget att förebygga och behandla psykiska störningar som kan bli följderna av flykten eller av påfrestande väntan på beslut om uppehållstillstånd. Enligt motionärerna bör man undvika att förflytta barnfamiljer mellan förläggningar och i stället låta vissa förläggningar specialisera sig på att ta emot barnfamiljer så att täta uppbrott kan undvikas och verksamheten på de olika förläggningarna anpassas till barnens behov (yrkande 17). I fråga om de ensamma flyktingbarnen är det enligt motionärerna viktigt med större kontinuitet och högre kvalitet i mottagandet. Personalen på hemmen för ensamma flyktingbarn måste få möjlighet till en bra grundutbildning och till återkommande handledning och stöd. Barnen bör få vara kvar på utredningsslussen tills det blir klart var de skall bo. Om barnen har släktingar i landet är det viktigt att de i större utsträckning än i dag får möjlighet att ta hand om barnen. Motionärerna begär (yrkande 21) ett tillkännagivande enligt det anförda. Motionärerna anför vidare att många föräldrar befinner sig i en pressad situation genom att de känner fruktan för att tvingas återvända till det land de flytt från och att de därför inte förmår ge barnen den trygga omgivning som barnen är beroende av. Enligt motionärerna visar en majoritet av asylsökande familjers barn tecken på psykisk ohälsa, och flyktingförläggningarna bör därför ha tillgång till ett barnpsykiatriskt team så att barnens behov klarläggs redan under förläggningsvistelsen och familjen får hjälp att bearbeta sina upplevelser och känslor (yrkande 18). Varje sjukvårdsregion bör därför organisera ett psykiatriskt team som skall bistå både flyktingbarn med tillstånd och asylsökande familjers barn på förläggningar inom sjukvårdsregionen (yrkande 19). Motionärerna anser vidare att barn i asylsökande familjer inte bara skall ha rätt till akut sjukvård och tandvård utan lika rätt till barnhälsovård som andra barn i Sverige, och de begär ett tillkännagivande härom (yrkande 20). Slutligen anför motionärerna att asylbiståndslagens formuleringar är svaga när det gäller handikappade asylsökandes rätt att få tillgång till tekniska hjälpmedel och att ofta tillräcklig kunskap om denna rätt saknas hos personalen på flyktingförläggningarna. Detta kan enligt motionärerna vara till stort hinder för t.ex. en blind asylsökande som vill delta i svenskundervisning, och de framhåller betydelsen av att särskilda bidrag också skall kunna utgå till kostnader för sådana tekniska hjälpmedel som krävs för undervisning i svenska och av att personalen tar de initiativ som behövs för att en handikappad asylsökande skall få de hjälpmedel som behövs (yrkande 25).

Även Maria Leissner m.fl. framhåller i motion Sf60 att ensamma flyktingbarn bör ges möjlighet att stanna på den första utredningsslus-

sen i väntan på besked om uppehållstillstånd. I anslutning till samma yrkande anförs också att god man bör förordnas för flyktingbarn omedelbart vid ankomsten till Sverige och att denne bör följa flyktingbarnet under hela utredningsprocessen. Vidare bör svenska elever och skolklasser erbjudas att bli faddrar för ensamma flyktingbarn i deras egen ålder. Motionärerna begär (yrkande 12) ett tillkännagivande om vad som anförts om ensamma flyktingbarn i motionen.

I motion Sf618 av Lars Werner m.fl. anför motionärerna att den akutvård som asylsökande får i dag är helt otillräcklig och oftast helt beroende av den enskilde läkarens välvilliga tolkning av vad som är akutvård. Motionärerna anser att asylsökande skall ha rätt till allmän sjukvård och begär ett tillkännagivande härom (yrkande 11) samt att särskilda medel bör tilldelas landstingen för vård av flyktingars psykiska och psykosomatiska sjukdomar (yrkande 12).

I motion So260 av Sten Svensson m.fl. anför motionärerna att rehabiliterande insatser bör sättas in redan under väntan på uppehållstillstånd, särskilt för sådana asylsökande flyktingar som har allvarliga funktionsnedsättningar, och motionärerna begär ett tillkännagivande i enlighet härmed (yrkande 11).

Utskottet underströk i sitt av riksdagen godkända betänkande 1988/89:SfU17 vid behandling av motionsyrkanden om särskilda förläggningar för barnfamiljer och för ensamma flyktingbarn att även andra hänsyn måste tas vid placering av asylsökande och flyktingar på förläggningar. Många gånger var det språkgruppen som borde avgöra var en person bör placeras.

I regeringens skrivelse 1989/90:68 om invandrar- och flyktingpolitiken anges att invandrarverket i maj 1989 redovisat vad som bör gälla för barn på utredningsslussar och på förläggningar. Redovisningen berör bl.a. barnomsorg, familjeverksamhet, förläggningslokalernas kvalitet och hur barnens situation skall uppmärksammas i tillståndsärenden. Redovisningen bör enligt föredragande statsrådet kunna fungera som riktlinjer för berörd personal och kunna bidra till att barns förhållanden ytterligare förbättras på slussar och förläggningar. Invandrarverket arbetar också tillsammans med socialstyrelsen med att ta fram allmänna råd om barn på förläggning och med att revidera socialstyrelsens meddelandeblad om barn utan vårdnadshavare.

Regeringen har vidare i december 1989 givit socialstyrelsen i uppdrag att under år 1990 följa utvecklingen av det psykiska och fysiska hälsotillståndet hos flyktingbarn och flyktingungdomar och redovisa denna för regeringen senast den 1 mars 1991.

Mot denna bakgrund anser utskottet, som vidhåller att olika hänsyn måste tas vid placering av barn och barnfamiljer på förläggning, att motionerna Sf610 yrkandena 17 och 21 och Sf60 yrkande 12 i denna del inte påkallar någon åtgärd.

Frågor om när god man skall förordnas regleras i föräldrabalken och — såvitt avser utländska medborgare — med tillämpning av lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap. I förmynderskapsutredningens betänkande (SOU 1987:73) Internationella förmynderskapsfrågor föreslås viss ut-

vidgning av möjligheten att i Sverige förordna god man för en utlänning. Betänkandet bereds för närvarande inom regeringskansliet, och motion Sf60 yrkande 12 i denna del bör inte föranleda någon riksdagens åtgärd. Frågor om fadderverksamhet vid introduktionen av flyktingar i det svenska samhället har behandlats av utskottet i betänkande 1989/90:SfU21. Utskottet framhöll därvid värdet av att ta till vara frivilliga erbjudanden inom flyktingmottagningen, även erbjudanden om att vara fadder- eller kontaktfamilj, samt uttalade att några bindande uttalanden i detta avseende från riksdagens sida inte är möjliga att göra, eftersom sådana arrangemang måste bygga på frivillighet från såväl flyktingens som den mottagande familjens sida. Utskottet anser att det anförda gäller även i fråga om de fadderåtaganden som avses i motion Sf60 yrkande 12 och avstyrker motionen i denna del.

Flyktingar, som har fått uppehållstillstånd, har rätt till allmän sjukvård, och landstingen erhåller följaktligen ersättning för vård av flyktingars psykiska och psykosomatiska sjukdomar. Härutöver kan landstingen erhålla särskilda bidrag från invandrarverket för extraordinära vårdinsatser för handikappade flyktingar och andra flyktingar med särskilda behov.

Asylsökande har däremot rätt endast till akut sjukvård, akut tandvård, förlossningsvård och vård vid abort. Socialstyrelsen har givit ut Allmänna råd (1988:8) om hälsovård för flyktingar och asylsökande. I råden anges vissa riktlinjer för vad som avses med akutvård, bl.a. att den asylsökandes behov av vård måste bedömas i perspektivet av att det kan dröja flera månader innan han har möjlighet att få annan vård än akutvård och att detta har särskilt stor betydelse när det gäller barn. I råden anges vidare att en hälsoundersökning bör göras så snart som möjligt efter personens ankomst till Sverige. När det gäller barn bör hälsoundersökningen i allmänhet innefatta läkarundersökning. Hälsoundersökningen bör ses som en familjeutredning där undersökning av barn och föräldrar så långt möjligt samordnas. Barn under sju år bör dessutom snarast, helst redan under tiden på förläggningen, få kontakt med barnhälsovården så att en barnhälsovårdsjournal kan upprättas. Skolbarn bör på samma sätt få kontakt med skolhälsovården.

Utskottet har tidigare avstyrkt motioner om asylsökandes rätt till allmän sjukvård, se senast 1988/89:SfU17. Utskottet har därvid anført att akut sjukvård i princip bör vara tillräcklig så länge det inte står klart att den asylsökande får stanna i landet. Utskottet har därvid beaktat socialstyrelsens rekommendationer om vad som skall hänföras till akutvård och utgått från att handläggningstiderna i asylärenden skulle komma att förkortas.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning som godkänts av riksdagen och avstyrker med det anförda bifall till motion Sf618 yrkandena 11 och 12.

Socialstyrelsen har i en rapport den 1 augusti 1988 Flyktingbarnens behov av stödinsatser från socialtjänsten samt hälso- och sjukvården

föreslagit bl.a. att ett speciellt team för barn- och ungdomspsykiatri inriktat på flyktingbarns behov och situation skall inrättas i varje sjukvårdsregion.

I betänkande 1988/89:SfU17 ansåg utskottet med hänvisning till vad socialstyrelsen anfört i sina allmänna råd om omfattning av akutsjukvård och hälsoundersökning av barn och till styrelsens rekommendation om barn- och ungdomspsykiatriska team att motionsyrkanden om rätt till barnhälsovård för asylsökande barn och om psykiatriska team hos landstingen var tillgodosedda. Utskottet, som utgår från att de aktuella frågorna också kommer att beröras av socialstyrelsens ovan nämnda uppdrag att följa flyktingbarns och flyktingungdomars psykiska och fysiska hälsotillstånd, vidhåller denna inställning och avstyrker bifall till motion Sf610 yrkandena 18–20.

Vad gäller handikappade asylsökande och flyktingar har socialstyrelsen i sina nämnda allmänna råd angivit att handikappade och långvarigt sjuka, förutom en fullständig hälsoutredning, bör utredas med hänsyn till försörjningsförmåga och rehabiliteringsbehov.

Ersättning för handikapp kan utgå bl.a. enligt 5 § förordningen (1988:156) om bistånd åt asylsökande m.fl. i form av särskilt bidrag till kostnader som uppstår på grund av särskilt behov, t.ex. för handikapputrustning. Invandrarverket och länsstyrelsernas organisationsnämnd har utarbetat allmänna råd (SIV:s resp. LON:s Allmänna råd 1989:1) Återsökning av kostnader för mottagande av och bistånd till flyktingar, asylsökande och vissa andra utlänningar. I dessa råd anges i fråga om sådant särskilt bidrag till medicin och handikapphjälpmedel att bidrag kan medges för att täcka kostnader som har samband med handikapp av olika slag, liksom för mediciner, men att det finns skäl att notera att bistånd till handikapphjälpmedel är avsett att tillgodose patientens behov i en akut situation.

Utskottet avstyrkte i sitt betänkande 1988/89:SfU17 motionsyrkanden motsvarande motionerna So260 yrkande 11 och Sf610 yrkande 25. Utskottet, som inte heller nu är berett att medverka till någon utvidgning av asylbiståndet i detta avseende, avstyrker bifall till de nu föreliggande motionerna.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *förläggningsorganisationen*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf74 yrkande 1,
1989/90:Sf620 och 1989/90:Sf628 yrkande 1,
res. 1 (m)
res. 2 (mp)
2. beträffande *invandrarverkets upphandlingskompetens*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf74 yrkande 2,
res. 3 (m)
3. beträffande *invandrarverkets förläggningsansvar*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf615 yrkande 13,
res. 4 (mp)

4. beträffande *arbete åt asylsökande*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf37 yrkande 5, 1989/90:Sf51 yrkande 1, 1989/90:Sf59 yrkande 2, 1989/90:Sf75 i denna del, 1989/90:Sf604, 1989/90:Sf605 yrkande 12, 1989/90:Sf610 yrkande 24, 1989/90:Sf626 yrkande 5 och 1989/90:Sf640,

res. 5 (m, fp, mp)

5. beträffande *flyktingkvoten*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf74 yrkande 3,

res. 6 (m, fp)

6. beträffande *medelsanvisningen*

att riksdagen med bifall till propositionerna 1989/90:100 i denna del och 1989/90:150 i denna del och med avslag på motionerna 1989/90:Sf75 i denna del och 1989/90:Sf644 yrkande 1 till *Förläggningskostnader* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 3 890 000 000 kr.,

res. 7 (fp)

7. beträffande *information om svenska normer*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf610 yrkande 28,

8. beträffande *placering av barn och barnfamiljer*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sf60 yrkande 12 i denna del och 1989/90:Sf610 yrkandena 17 och 21,

res. 8 (fp)

9. beträffande *fadderverksamhet m.m.*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf60 yrkande 12 i denna del,

res. 9 (fp)

10. beträffande *sjukvård för asylsökande*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf618 yrkandena 11 och 12,

res. 10 (vpk, mp)

11. beträffande *barnhälsovård*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Sf610 yrkandena 18—20,

res. 11 (fp)

res. 12 (vpk)

12. beträffande *handikappade asylsökande*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:SfSf610 yrkande 25 och 1989/90:So260 yrkande 11.

res. 13 (m, fp)

Stockholm den 17 maj 1990

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Gullan Lindblad (m), Börje Nilsson (s), Ulla Johansson (s), Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Lena Öhrsvik (s), Margit Gennser (m), Nils-Olof Gustafsson (s), Ingegerd Elm

Reservationer

1. Förläggningsorganisationen (mom. 1)

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Hans Dau (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Det kan" och på s. 6 slutar med "Sf628 yrkande 1." bort ha följande lydelse:

I motion Sf74 framhålls att kostnaden per förläggningsplats är väsentligt högre på de tillfälliga förläggningarna än på de fasta och att detta beror bl.a. på att tillhandahållande av tillfälliga förläggningsplatser är säljarens marknad. Det beräknade antalet asylsökande under budgetåret 1990/91 beräknas till 25 500 — ett antal som vida överstiger den nivå som statens invandrarverk dimensionerats för —, och det antal förläggningsplatser som beräknas komma att behövas utanför den fasta förläggningsorganisationen uppskattas till 24 400. Båda de angivna antalen är mycket osäkra. Enligt utskottets mening ger de angivna faktorerna anledning till en översyn i fråga om antalet tillfälliga platser till förmån för fasta platser.

Det anförda bör med bifall till motion Sf74 yrkande 1 ges regeringen till känna.

dels att moment 1 i utskottets hernställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *förläggningsorganisationen*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf74 yrkande 1 och med anledning av motion 1989/90:Sf628 yrkande 1 samt med avslag på motion 1989/90:Sf620 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

2. Förläggningsorganisationen (mom. 1)

Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Det kan" och på s. 6 slutar med "Sf628 yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Sf628 ställs stora krav på personalen på förläggningarna för asylsökande och flyktingar. Samtidigt korttidsanställs personalen på de tillfälliga förläggningarna, vilket gör det svårt att arbeta mera långsiktigt. I motionen påpekas att av nitton förläggningar i norra Sverige endast tre är fasta, och motionärerna nämner förläggningarna i Kramfors och Kiruna som exempel på förläggningar där det finns lång erfarenhet av mottagning av asylsökande och som därför bör komma i fråga för att permanentas. Enligt utskottets uppfattning är det med tanke på den ökade flyktingströmmen viktigt att

arbetsvillkoren för dem som möter de asylsökande på förläggningarna är drägliga, och en långsiktig planering skulle också ge bättre resultat. Utskottet anser därför att en översyn bör göras av de befintliga tillfälliga förläggningarna och att flera av dem därefter bör permanentas.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *förläggningsorganisationen*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf628 yrkande 1 och med anledning av motion 1989/90:Sf74 yrkande 1 och med avslag på motion 1989/90:Sf620 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Invandrarverkets upphandlingskompetens (mom. 2)

Gullan Lindblad, Margit Gennser och Hans Dau (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "motion Sf74." bort ha följande lydelse:

Som anförts i motion Sf74 bör invandrarverkets position som upphandlare av tillfälliga förläggningsplatser förbättras genom en förstärkning av upphandlingsorganisationen.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *invandrarverkets upphandlingskompetens*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Sf74 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Invandrarverkets förläggningsansvar (mom. 3)

Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "I invandrarverkets" och slutar med "yrkande 13." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det bemötande som asylsökande får på de svenska förläggningarna av mycket stor betydelse. De asylsökande måste — som anförts i motion Sf615 — få en human behandling. Invandrarverket bör därför övervaka behandlingen av asylsökande och flyktingar på förläggningarna.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *invandrarverkets förläggningsansvar*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf615 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Arbete åt asylsökande (mom. 4)

Gullan Lindblad (m), Sigge Godin (fp), Margit Gennser (m), Hans Dau (m), Barbro Sandberg (fp) och Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Utskottet vidhåller" och slutar med "och Sf640." bort ha följande lydelse:

Asylsökande utsätts under den tid de får vänta på uppehållstillstånd för mycket stora påfrestningar. Till dessa hör enligt utskottets uppfattning den påtvingade sysslösheten. Det förhållandet att asylsökande inte får förvärvsarbeta under väntetiden har också negativa verkningar på den svenska opinionen. Som framhålls i ett flertal motioner bör därför asylsökande ges möjlighet att arbeta under väntetiden och även beredskapsarbete bör kunna anordnas.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *arbete åt asylsökande*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Sf37 yrkande 5, 1989/90:Sf51 yrkande 1, 1989/90:Sf59 yrkande 2, 1989/90:Sf75 i denna del, 1989/90:Sf604, 1989/90:Sf605 yrkande 12, 1989/90:Sf610 yrkande 24, 1989/90:Sf626 yrkande 5 och 1989/90:Sf640 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Flyktingkvoten (mom. 5)

Gullan Lindblad (m), Sigge Godin (fp), Margit Gennser (m), Hans Dau (m) och Barbro Sandberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Utskottet har" och slutar med "Sf74 yrkande 3." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör den s.k. flyktingkvoten höjas till 2 000 för budgetåret 1990/91.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *flyktingkvoten*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf74 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Medelsanvisningen (mom. 6)

Under förutsättning av bifall till reservation 6

Sigge Godin och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Till följd" och slutar med "till medelsanvisning." bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan förordat att flyktingkvoten för budgetåret 1990/91 skall höjas till 2 000 personer. Till följd härav bör, såsom begärs i motion Sf644, till anslaget anvisas ytterligare 4 milj. kr.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *medelsanvisningen*

att riksdagen med anledning av propositionerna 1989/90:100 i denna del och 1989/90:150 i denna del och med bifall till motion 1989/90:Sf644 yrkande 1 och med avslag på motion 1989/90:Sf75 i denna del till *Förläggningskostnader* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 3 894 000 000 kr.,

8. Placering av barn och barnfamiljer (mom. 8)

1989/90:SfU25

Sigge Godin och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet underströk" och slutar med "någon åtgärd." bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Sf610 har en mycket stor andel av flyktingbarnen varit utsatta för separationer från nära anförvanter under längre eller kortare tid före flykten till Sverige. För att barnen inte skall utsättas för ytterligare separationer anser utskottet att förflyttning av barnfamiljer från förläggning till förläggning bör undvikas. I stället bör vissa förläggningar specialisera sig på att ta emot barnfamiljer, och verksamheten på dessa förläggningar kan då också anpassas till barnens behov.

Det är vidare enligt utskottets uppfattning viktigt med en större kontinuitet och högre kvalitet i mottagandet av de ensamma flyktingbarnen. De bör från första början mötas av kompetent personal med bra grundutbildning och med möjlighet till återkommande handledning och stöd. Ensamma flyktingbarn bör också få vara kvar på utredningssluss tills det blir klart var barnet skall bo. Eventuella släktingar bör få större möjlighet än i dag att få ta hand om sådana barn när de kommer till Sverige.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *placering av barn och barnfamiljer*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:Sf60 yrkande 12 i denna del och 1989/90:Sf610 yrkandena 17 och 21 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Fadderverksamhet m.m. (mom. 9)

Sigge Godin och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Frågor om " och på s. 11 slutar med "denna del." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion Sf60 att god man bör förordnas för flyktingbarn omedelbart vid deras ankomst till Sverige och följa barnet under hela utredningsprocessen samt att svenska elever och skolklasser bör erbjudas att bli faddrar för ensamma flyktingbarn i deras egen ålder. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *fadderverksamhet m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf60 yrkande 12 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Sjukvård för asylsökande (mom. 10)

1989/90:SfU25

Margó Ingvardsson (vpk) och Ragnhild Pohanka (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Utskottet har" och slutar med "och 12." bort ha följande lydelse:

Den akutsjukvård som i dag ges asylsökande är enligt utskottets uppfattning helt otillräcklig. Utskottet anser därför att asylsökande bör ha samma rätt till sjukvård som de som är bosatta i landet. Utskottet anser vidare att särskilda medel bör tilldelas landstingen för vård och behandling av asylsökandes och flyktingars psykiska och psykosomatiska sjukdomar. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *sjukvård för asylsökande*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf618 yrkandena 11 och 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Barnhälsovård (mom. 11)

Sigge Godin och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "I betänkande" och slutar med "yrkandena 18—20." bort ha följande lydelse:

Enligt flera undersökningar om det psykiska hälsotillståndet hos asylsökande familjers barn uppvisar en majoritet av dem tecken på psykisk ohälsa, och socialstyrelsen beräknar att de barn- och ungdomspsykiatriska klinikerna i landet kan komma att få ett årligt tillskott av omkring 700 flyktingbarn. Flyktingförläggningarna bör därför enligt utskottets uppfattning ha tillgång till barnpsykiatriska team så att barnens behov klarläggs redan under förläggningsvistelsen. För detta ändamål bör varje sjukvårdsregion organisera ett psykiatriskt team som skall bistå både flyktingbarn med uppehållstillstånd och asylsökande familjers barn på förläggningar inom regionen. Utskottet anser vidare att barn i asylsökande familjer måste få samma rätt till barnhälsovård som andra barn i Sverige och inte som nu bara rätt till akut vård.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *barnhälsovård*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sf610 yrkandena 18—20 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Barnhälsovård (mom. 11)

1989/90:SfU25

Vid avslag på reservation 10

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "I betänkande" och slutar med "yrkandena 18–20." bort ha följande lydelse:

Barn i asylsökande familjer måste enligt utskottets uppfattning få samma rätt till barnhälsovård som andra barn i Sverige och inte som nu bara rätt till akut vård, vilket med bifall till motion Sf610 yrkande 20 bör ges regeringen till känna.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *barnhälsovård*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:610 yrkandena 18–20 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Handikappade asylsökande (mom. 12)

Gullan Lindblad (m), Sigge Godin (fp), Margit Gennser (m), Hans Dau (m) och Barbro Sandberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Vad gäller" och slutar med "föreliggande motionerna." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att handikappade asylsökandes och flyktingars problem bör uppmärksammas särskilt. Det är viktigt att rehabiliterande insatser sätts in redan under den tid den handikappade väntar på uppehållstillstånd. Vidare bör personalen på förläggningarna ta initiativ till att de handikappade får tillgång till de hjälpmedel de behöver och har rätt till enligt lagen om asylbistånd.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att moment 12 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

12. beträffande *handikappade asylsökande*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:Sf610 yrkande 25 och 1989/90:So260 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

